

SEIS POEMAS GALEGOS

FEDERICO GARCÍA LORCA

Os Seis Poemas Galegos constitúen unha das obras máis singulares dentro da produción poética de Federico García Lorca. Escritos entre 1932 e 1935 e publicados en 1935 en Santiago de Compostela, representan un encontro excepcional entre a voz lorquiana e a lingua e cultura galegas. Son un volume breve pero decisivo para comprender o diálogo entre tradicións culturais peninsulares e o interese do autor por linguas e músicas diferentes da súa.

LORCA

Federico García Lorca (Fuente Vaqueros, Granada, 1898 – Víznar, Granada, 1936) foi poeta, dramaturgo e músico, unha das figuras fundamentais da Xeración do 27 e un dos nomes máis internacionais da literatura española.

A súa obra combina oralidade, simbolismo, musicalidade e unha intensa sensibilidade pola cultura popular. En poesía destacan Poema del cante jondo, Romancero gitano, Poeta en Nueva York, Diván del Tamarit ou Llanto por Ignacio Sánchez Mejías. No teatro, pezas como Bodas de sangre, Yerma ou La casa de Bernarda Alba consolidan unha traxectoria marcada pola innovación formal, a forza poética e a denuncia social.

Foi asesinado durante os primeiros días da Guerra Civil española, converténdose nun símbolo da represión intelectual.

A ESTADÍA DE LORCA EN GALICIA

A relación de Lorca con Galicia é intensa e afectiva malia ser relativamente breve. Visitou Galicia en varias ocasións, pero a estadía máis importante tivo lugar en 1932, cando participou en actividades culturais en Santiago de Compostela, A Coruña e Vigo.

Elementos clave da súa relación con Galicia:

- A amizade con Eduardo Blanco Amor

O escritor ourensán foi figura fundamental. Lorca asistiu ás súas tertulias, recibiu del orientación sobre a lingua galega e probablemente escoitou nel o entusiasmo que o levou a escribir en galego.

- **A influencia da música e da paisaxe**

A ópera popular galega, os cantos, o paisaxe urbano compostelán (no que pasou longas horas), as romarías e o mar inspiraron o ton melancólico e musical dos poemas.

- **Colaboración con intelectuais galeguistas**

Lorca integrouse por un tempo no ambiente do Partido Galeguista e do Seminario de Estudos Galegos, nun momento de forte reivindicación lingüística e cultural

OS SEIS POEMAS GALEGOS

Foron publicados en 1935 pola editorial Nós, impulsados por Ánxel Casal. A versión galega foi elaborada coa colaboración de Blanco Amor e, segundo algunhas testemuñas, tamén de Otero Pedrayo e Fernández del Riego, aínda que Lorca conservou sempre a autoría.

Os seis poemas son:

1. Madrigal á cibdá de Santiago
2. Romaxe de Nosa Señora da Barca
3. Cantiga do neno da tenda
4. Noiturno do adoescente morto

5. Canzón de cuna pra Rosalía de Castro, morta
6. Danza da lúa en Santiago

TEMAS PRINCIPAIS

- A cidade de Santiago, vista cunha mestura de misterio, devoción e lirismo.
- A paisaxe mariña e o sentimento relixioso e popular da romaría.
- O diálogo con Rosalía de Castro, á que Lorca consideraba “a mellor poetisa da península”.
- O nocturno, a lúa, a morte, motivos frecuentes en Lorca pero reinterpretados desde a estética galega.
- A musicalidade, moi marcada pola cadencia propia da lingua galega.

ESTILO

A escrita combina: lexico popular e cultista, imaxes simbólicas moi lorquianas, ritmo próximo á cantiga, á nana e ao romance, unha forte influencia da poesía galega do século XIX.

ESTUDOS CRÍTICOS SOBRE OS SEIS POEMAS GALEGOS

A pesar de seren un libro breve, xeraron unha bibliografía moi relevante. Algúns eixos dos estudos máis destacados son:

Autenticidade e proceso de escritura

Investigadores como Ricardo Carvalho Calero ou Xesús Alonso Montero analizaron a autoría e a participación de intelectuais galeguistas, confirmando que Lorca tomou decisións estilísticas propias e non foi un simple “adaptado” ao galego.

Relación con Rosalía de Castro

A Canzón de cuna pra Rosalía de Castro é un dos poemas máis comentados, estudado como homenaxe, diálogo intertextual e síntese do lirismo lorquiano co legado rosaliano.

A dimensión musical

Estudos musicolóxicos destacan a influencia dos ritmos populares galegos, especialmente nas estruturas repetitivas e nas imaxes auditivas que emprega.

A perspectiva galeguista

O libro é analizado como un fito simbólico na literatura galega do século XX: un autor de proxección internacional escribindo en galego nun contexto de reivindicación cultural e política.

Recepción e impacto

A edición de 1935 converteuse nun texto emblemático. Tras a Guerra Civil, a morte de Lorca e a persecución da lingua galega, o libro adquiriu

valor de resistencia cultural. A súa recuperación editorial nos anos 60 e 70 contribuíu á súa canonización.

Orientación para a lectura

Para unha lectura profunda dos Seis Poemas Galegos, recoméndase:

- Observar o diálogo entre culturas: Lorca non imita o galego: interprétao desde a súa propia sensibilidade.
- Analizar a musicalidade: A repetición, os fonemas suaves, a métrica e o ton de cantiga son decisivos.
- Estudar o simbolismo: A lúa, a morte, o mar, a noite: símbolos universais en Lorca, aquí con matices galegos.
- Coñecer o contexto compostelán: Moitas imaxes provén de camiñadas nocturnas pola cidade e da vivencia emocional de Galicia.

Os Seis Poemas Galegos non son un episodio anecdótico senón unha obra que demostra a capacidade de Lorca para empatizar e mergullarse noutra tradición cultural. Este libro converteuse nun símbolo da fraternidade entre pobos e dun tempo de apertura intelectual que a guerra interrompeu.

A relación entre Federico García Lorca e Rosalía de Castro é unha das dimensións máis fermosas e significativas dos Seis Poemas Galegos. Non é unha relación persoal —non se coñeceron, pois Rosalía morreu en 1885—, senón literaria, emocional e simbólica.

A relación entre Lorca e Rosalía de Castro

Lorca sentía por Rosalía unha admiración inmensa. En varias conferencias afirmaba que Rosalía era “a mellor poetisa da Península Ibérica” e destacaba a súa capacidade para expresar a dor, a saudade e a identidade dun pobo.

Para Lorca, Rosalía era:

- unha voz moderna e auténtica,
- unha autora profundamente popular e á vez culta,
- e un exemplo de como a poesía pode nacer da terra e da música dun país.

Hai varios aspectos rosalianos que Lorca incorporou consciente ou inconscientemente:

Saudade e melancolía; A natureza como espello da alma; A voz feminina e a tenrura.

O poema-homenaxe: unha “canción de berce” para Rosalía

O quinto dos Seis Poemas Galegos é unha das maiores homenaxes feitas a Rosalía na literatura do século XX.

Nese poema Lorca: fala con Rosalía como con unha amiga íntima. presenta a súa morte con imaxes de tenrura, non de dor extrema, converte a autora nunha figura luminosa, case protectora, emprega a forma popular da canción de cuna, un xénero profundamente galego.

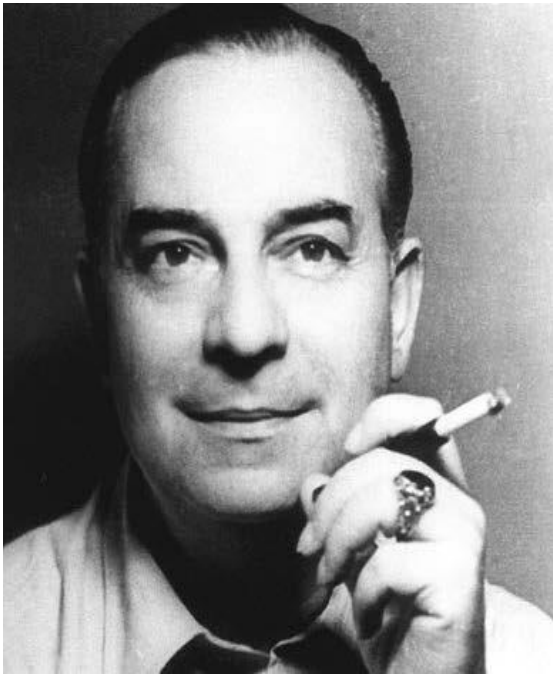
É un xesto poético que mostra agarimo, respecto e irmandade cultural.

Cando Lorca escribe en galego, non imita só unha lingua:

está entrando en diálogo coa súa figura máis emblemática.

Rosalía representaba: a reivindicación da identidade galega, a dignidade da lingua, a conciencia social, a dor e a beleza da terra.

Lorca, vencellado a causas populares e á defensa das identidades culturais, identifícase con esa visión. Por iso expresa que Galicia é

un pobo “que canta e sofre”, como o pobo andaluz. Hai unha empatía cultural profunda.

Lorca sentía que Galicia e Andalucía compartían: musicalidade, sentimento trágico, tradición oral rica, conexión coa natureza, unha mestura de ledicia e dor colectiva. A figura de Rosalía aparece para el como unha ponte

entre esas culturas irmás. Por iso a homenaxe non é protocolaria: é emocional e biográfica.

A amizade entre Lorca e Eduardo Blanco Amor

Lorca e Blanco Amor coñecéronse en Madrid, nos círculos literarios da Residencia de Estudiantes e das tertulias da capital.

Desde o primeiro momento conectaron pola súa: sensibilidade artística, pola defensa da cultura popular, pola visión moderna da literatura. Pronto se fixeron amigos íntimos.

Cando Lorca comeza a interesarse pola cultura galega, é Blanco Amor quen exerce de guía, intérprete e cómplice.

Blanco Amor:

- fálalle da Galicia contemporánea,
- introdúceo na literatura galega (sobre todo Rosalía e os poetas do Rexurdimento),
- lééalles textos en galego e explícalles o ritmo e sonoridade da lingua,
- convida a Lorca a coñecer Galicia persoalmente.

A través del, Lorca descobre unha Galicia moderna, intelixente e profundamente literaria. Durante a viaxe de Lorca a Galicia en 1932, Blanco Amor acompañao en: paseos pola cidade, en tertulias con galeguistas, en visitas culturais, en encontros con artistas e xornalistas. Compartían noites longas de conversa, humor e creación. Acompañouno tamén por Vigo e A Coruña, fortalecendo unha amizade que xa era sólida en Madrid.

O papel de Blanco Amor na creación dos poemas galegos foi decisivo.

- axudou a Lorca na adaptación lingüística,
- corrixiu galeguismos, formas e vocabulario,
- revisou a musicalidade dos versos para manter o ton lorquiano,
- suxeriu expresións auténticas do galego oral.

Non escribiu os poemas —a autoría é indiscutiblemente de Lorca—, pero foi unha man poderosa, amiga e técnica que permitiu que Lorca escribise en galego con solvencia e beleza.

Blanco Amor describiu moitas veces a Lorca como:

**“luminoso”,
“xenial”,
“afectuoso”,
“cheo de humanidade”.**

Lorca, pola súa parte, confiaba nel e atopaba na súa amizade un espazo de humor, liberdade e confianza. A traxedia da morte de Lorca en 1936 marcou fondamente a Blanco Amor, que lembraría ao poeta durante toda a súa vida e que fixo moito por manter viva a súa memoria.

Grazas a esta relación:

- Lorca mergullouse na cultura galega,
- escribiu os únicos poemas que compuxo nunha lingua que non era a súa,
- conectou o galeguismo coa Xeración do 27,
- deixou un legado simbólico de irmandade entre Galicia e Andalucía.

A amizade entre ambos non foi só persoal, senón literaria e histórica, foi unha alianza creativa excepcional. Sen Blanco Amor, é pouco probable que Lorca escribise Seis Poemas Galegos tal como os coñecemos. E sen Lorca, Blanco Amor non tería atopado esa proxección universal que lle permitiu participar nun proxecto único na literatura peninsular.

Que che parece se lemos agora estes seis poemas que Lorca escribiu na nosa lingua?

1. Madrigal á cibdá de Santiago

Chove en Santiago
meu doce amor.
Camelia branca do ar
brila entebrecida ô sol.

Chove en Santiago
na noite escura.
Herbas de prata e de sono
cobren a valeira lúa.

Olla a choiva pol-a rúa,
laio de pedra e cristal.
Olla o vento esvaído
soma e cinza do teu mar.

Soma e cinza do teu mar
Santiago, lonxe do sol.
Ágoa da mañán anterga
trema no meu corazón.

2. Romaxe de nosa Señora da Barca

*¡Ay ruada, ruada, ruada
da Virxen pequena
e a súa barca!*

A Virxen era pequena
e a súa coroa de prata.
Marelos os catro bois
que no seu carro a levaban.

Pombas de vidro traguían
a choiva pol-a montana.
Mortas e mortos de néboa
pol-as congostras chegaban.

¡Virxen, deixa a túa cariña
nos doces ollos das vacas
e leva sobr'o teu manto
as frores da amortallada!

Pol-a testa de Galicia
xa ven salaiando a i-alba.
A Virxen mira pra o mar
dend'a porta da súa casa.

*¡Ay ruada, ruada, ruada
da Virxen pequena
e a súa barca!*

3. Cantiga do neno da tenda

Bos Aires ten unha gaita
sobre do Río da Prata
que a toca o vento do norde
coa súa gris boca mollada.
¡Triste Ramón de Sismundi!
Aló, na rúa Esmeralda,
basoira que te basoira
polvo d'estantes e caixas.
Ao longo das rúas infindas
os galegos paseiaban
soñando un val imposíbel
na verde riba da pampa.
¡Triste Ramón de Sismundi!
Sinteu a muiñeira d'ágoa
mentres sete bois de lúa
pacían na súa lembranza.
Foise pra veira do río,
veira do Río da Prata
Sauces e cabalos núos
creban o vidro das ágoas.
Non atopou o xemido
malencónico da gaita,
non viu o inmenso gaiteiro
coa frolida d'alas:
triste Ramón de Sismundi,
veira do Río da Prata,
viu na tarde amortecida
bermello muro de lama.

4. Noiturnio do adoescente morto

*Imos silandeiros orela do vado
pra ver ô adoescente afogado.*

*Imos silandeiros veiriña do ar,
antes que ise río o leve pro mar.*

Súa i-alma choraba, ferida e pequena
embaixo os arumes de pinos e d'herbas.

Agoa despenada baixaba da lúa
cobrindo de lirios a montana núa.

O vento deixaba camelias de soma
na lumieira murcha da súa triste boca.

¡Vinde mozos loiros do monte e do prado
pra ver o adoescente afogado!

¡Vinde xente escura do cume e do val
antes que ise río o leve pro mar!

O leve pro mar de curtiñas brancas
onde van e vên vellos bois de ágoa.

*¡Ay, cómo cantaban os albres do Sil
sobre a verde lúa, coma un tamboril!*

*¡Mozos, imos, vinde, aixiña, chegar
porque xa ise río m'o leva pra o mar!*

5. Canzón de cuna pra Rosalía Castro, morta

*¡Érguete, miña amiga,
que xa cantan os galos do día!
¡Érguete, miña amada,
porque o vento muxe, coma unha vaca!*

Os arados van e vén
dende Santiago a Belén.

Dende Belén a Santiago
un anxo ven en un barco.
Un barco de prata fina
que trai a door de Galicia.

Galicia deitada e queda
transida de tristes herbas.
Herbas que cobren teu leito
e a negra fonte dos teus cabelos.
Cabelos que van ao mar
onde as nubens teñen seu nídio pombal.

*¡Érguete, miña amiga,
que xa cantan os galos do día!
¡Érguete, miña amada,
porque o vento muxe, coma unha vaca!*

6. Danza da lúa en Santiago

¡Fita aquel branco galán,
olla seu transido corpo!

É a lúa que baila
na Quintana dos mortos.

Fita seu corpo transido
negro de somas e lobos.

Nai: A lúa está bailando
na Quintana dos mortos.

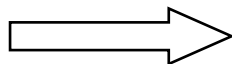
¿Quén fire potro de pedra
na mesma porta do sono?

¡É a lúa! ¡É a lúa
na Quintana dos mortos!

¿Quén fita meus grises vidros
cheos de nubens seus ollos?

¡É a lúa! ¡É a lúa
na Quintana dos mortos!

Déixame morrer no leito
soñando con froles dóuro.

Nai: a lúa está bailando
na Quintana dos mortos.

¡Ai filla, co ar do céu
vólvome branca de pronto!

Non é o ar, é a triste lúa
na Quintana dos mortos.

¿Quén brúa co-este xemido
dímenso boi melancónico?

¡Nai: É a lúa, é a lúa
na Quintana dos mortos

¡Si, a lúa, a lúa
coronada de toxos,
que baila, e baila, e baila
na Quintana dos mortos!